

Media4Development

NAUJIENLAIŠKIS #1

2015 m. birželis / #EYD2015 / #M4DPROJECT

TEMA:

**Finansavimas
vystymuisi**

„Nereikšmingas popierėlis“, Kenija. © Monika Vieversytė
Konkurso „Pasaulis tavo akimis“ nuotrauka, 2015 m.

2015

Europos metai

vystymuisi

europos namai

Nacionalinė
Nevyriausybinių
Vystomojo
Bendradarbiavimo
Organizacijų
Platforma

ŠIAME NUMERYJE:

03 LIETUVA IR NAUJIEJI FINANSAVIMO VYSTYMUISI IŠŠŪKIAI

- LIETUVOS PARAMA VYSTYMUISI: DVIRAČIO IŠRADINĖJIMAS?
- LIETUVA NORI ĮSTOTI Į TURTUOLIŲ KLUBĄ: KĄ TAI REIŠKIA?

08 EKSPERTŲ NUOMONĖ

- EUROPOS SĄJUNGOS TARYBOS SPRENDIMAI PAPIKTINO PILIETINĘ VISUOMENĘ
- EBPO ATSTOVAS E.SOL-HEIMAS: ŽINOME, KAIP ĮVEIKTI SKURDĄ

12 PASAULIS

- ES VAIDMUO UŽTIKRI-
NANT PASAULINĮ
MOKESČIŲ TEISINGUMĄ
- KUO SVARBUS FINAN-
SAVIMAS VYSTYMUISI?
■ DARNAUS VYSTYMOŠI
TIKSLŲ ĮGWENDINIMO
GAIRĖS

20 TENDENCIJOS

- NOVATORIŠKI FINANSAV-
IMO BŪDAI
- ATEITIES FINANSAVIMAS.
TARPTAUTNIAI VIEŠIEJI
FINANSAI PASAULINIAM
SUSITARIMUI PANAIKIN-
TI SKURDĄ
- ZAKAT VAIDMUO HU-
MANITARINĖJE PA-
GALBOJE
- IKI ŠIOL NEPASKELBTA
APIE 4,4 MILIJARDŲ
EURŲ EUROPOS PARA-
MOS SKURDŽIAUSIOMS
ŠALIMS

Naudotos nuotraukos:

3 psl. Linas Linkevičius ir Volkan Bozkır pasirašo memorandumą EBPO. © URM, 2014 m.
7 psl. „OSCE Ministerial Council 2015”. © OSCE Photostream, Flickr. 2015 m.
8 psl. „Trayvon Martin verdict protest New York City”. © Michael Fleshman, Flickr. 2013 m.
12 psl. „WIP SUMMIT 2015, Addis Ababa, Ethiopia”. © womeninparliaments.org, 2015 m.
16 psl. „Kaimas megapolyje”. © Ingrida Palaimaitė, konkurso „Pasaulis tavo akimis“ nuotrauka, 2015 m.
17 psl. „Indonezija”. © Akvilė Norkutė, konkurso „Pasaulis tavo akimis“ nuotrauka, 2015 m.
19 psl. „Indija”. © Eglė Kasperavičiūtė, konkurso „Pasaulis tavo akimis“ nuotrauka, 2015 m.
20 psl. „Miklios rankos”. © Justina Gedvilaitė, konkurso „Pasaulis tavo akimis“ nuotrauka, 2015 m.

Šis naujienlaiškis yra projekto “Žiniasklaida vystymuisi” (Media4Development) dalis. Projektas yra finansuojamas Europos Sąjungos. Projekto turinys nebūtinai atspindi oficialią Europos Sąjungos poziciją.

Daugiau informacijos:

<http://www.eurohouse.lt>

http://www.pagalba.org/lt/media_4_development

LIETUVA IR NAUJIEJI FINANSAVIMO VYSTYMUISI IŠŠŪKIAI

LIETUVOS PARAMA VYSTYMUISI: DVIRAČIO IŠRADINĖJIMAS?

■ Parengė Daiva Repečkaitė

„Mėginti, pralaimėti ir vėl mėginti tą patį – tai beprotybės apibrėžimas,“ – Rygos tarptautinėje apskrito stalo diskusijoje „Finansavimas vystymuisi: ES valstybių narių vaidmuo“ sakė JAV Taikos instituto vyresnysis ekspertas Williamas Byrdas.

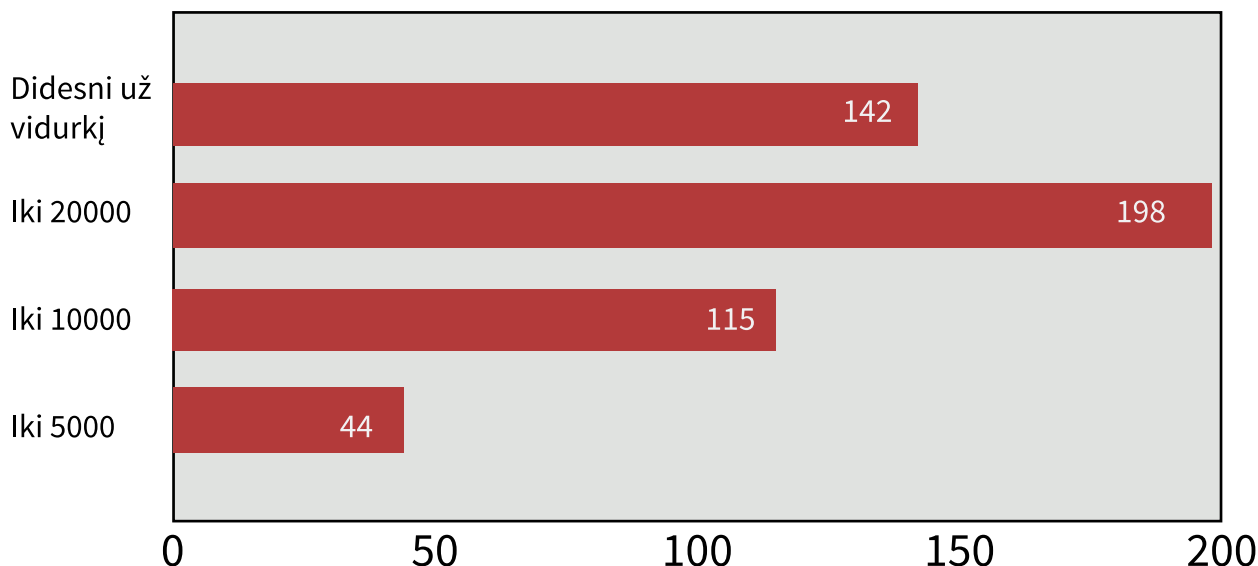
Taip jis sureagavo į teiginį, kad svarbu ne tiek rezultatai, kiek pastangos „kažką daryti“. Tuo tarpu šiame forume susirinkę parlamentariai ir pareigūnai tikino, kad investuoja į kokybę, vardijo sėkmingus projektus, teisindami priimtų tarptautinių įsipareigojimų neatitinkantį finansavimą vystomajam bendradarbiavimui. Vyriausybės paramą kitoms valstybėms vis dar laiko ne savarankiška politikos sritimi, o pagalbininke įgyvendinant užsienio politiką.

Laukdama sprendimo dėl narystės turtingų valstybių klube – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO) – Lietuva ruošiasi priimti ir šio klubo įsipareigojimus: didinti vystomojo bendradarbiavimo lėšas ir detalčiai atsiskaityti už jų panaudojimą tarptautinei bendruomenei. Estija, įstojusi į EBPO, vystomąją paramą padidino beveik trečdaliu, tuo tarpu Lietuva, prieš dvejus metus baigusi misiją Afganistano Goro provincijoje, turi progą permąstyti savo paramos prioritetus. Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo departa-

mento direktorė Laima Jurevičienė džiaugiasi, kad esama įkvėpiančių pavyzdžių tokių, kaip mokomojo vizito Lietuvoje įkvėpti klestintys bičių ūkiai Gruzijoje. Tačiau ar atskiri trumpalaikiai ir nedideli projektai, nors ir sėkmingi, iš tiesų parodo šios politikos įgyvendinimo veiksmingumą?

„Praktiškai baigta kurti veiksmingam paramos teikimui būtina teisinė bazė, sustiprintas tarpinstitucinis koordinavimas. 2014 m. Lietuvos valstybės ir vietos savivaldos institucijos, neskaitant Užsienio reikalų ministerijos, vystomajam bendradarbiavimui skyrė 3,5 mln. eurų,“ – optimistiškai Lietuvos pasirengimą stiprinti savo kaip donorės pozicijas vertino Giedrius Kazakevičius, Užsienio reikalų ministerijos Užsienio lietuvių departamento atstovas. Tačiau, pasak norvegų įmonės „Norway Registers Development AS“ dirbančio vadovo, buvusio ūkio ministro Rimanto Žyliaus, pagal esamą teisinį reglamentavimą Ministerijos požiūris į socialinius ir ekonominius partnerius yra instrumentinis, verslo įmonės gali dalyvauti tik kaip vykdytojai ar rangovai – o į pačios vystomojo bendradarbiavimo politikos forma-

2004-2014 M. PROJEKTŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL LĖŠŲ KIEKĮ (LITAIS)

Šaltinis: Pagal URM pateiktus duomenis sudarė autorė.

vimą nei verslo, nei nevyriausybinių organizacijų atstovai nėra įtraukiami.

Kaip rodo projektų duomenys, nuo 2004 m. dauguma organizacijų finansavimą gaudavo tik 2-3 vystomojo bendradarbiavimo projektams ir vos keli projektai tęsėsi ilgiau nei metus, todėl organizacijos negali imtis veiklos, kuri darytų didesnę poveikį, tačiau reikalautų ilgalaikio darbo šalyje. Pagrindinė nevyriausybinių sektoriaus kritika Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikai – itin suskaidytas į smulkius projektus paramos finansavimas (žr. grafiką).

TURTINGESNI REMIA DAUGIAU

Nors didžioji dalis Lietuvos teikiamos paramos keliauja į buvusio sovietinio bloko valstybes, karščiausi pasaulio taškai Lietuvai irgi nesvetimi. Pasak L. Jurevičienės, iš viso Lietuva nusiuntė 40 tūkst. eurų vertės paramos konflikto plėšomai Sirijai ir 18 tūkst. – žemės drebėjimo nuniokotam Nepalui.

Nepaliečiai neša pagalbos paketus į savo namų liekanas po drebėjimo © DFID, Flickr.

Valstybių įsipareigojimai teikti oficialiąją paramą vystymuisi nustatomi pagal bendrąsias nacionalines pajamas (BNP) – lyginant su bendruoju nacionaliniu produktu, šis rodiklis tiksliau parodo, kiek uždirbtų lėšų lieka valstybėje ar į ją įplaukia iš užsienio. Lietuvos skiriama parama nuo įstojimo į ES sparčiai augo, bet pajamos kilo dar greičiau. Todėl oficialiosios paramos vystymuisi ir bendrųjų nacionalinių pajamų santykis keitėsi nežymiai ir toli atsiliko nuo priimto įsipareigojimo – iki 2015 m. pasiekti 0,33 proc. BNP. 2011 m. Lietuvos teikiama parama pasiekė prieškrizinį lygį, bet, baigus misiją Afganistane, Užsienio reikalų ministerijos pateiktais duomenimis, pernai siekė 30 mln. eurų arba 0,09 proc. BNP.

ES Tarybos išvadose dėl naujos visuotinės skurdo panaikinimo ir darnaus vystymosi po 2015 m. partnerystės teigiama, kad valstybių narių pereinamųjų laikotarpių patirtį reikėtų plačiau naudoti, stiprinant paramą gaunančių šalių administracinius gebėjimus. Taigi valstybėms paliekama erdvė investuoti „į kokybę“. Ar taip ir vyksta? W. Byrdo teigimu, kokybiniai pokyčiai įvyksta tada, kai gerėja viešųjų finansų valdymas remiamoje šalyje – „donorai mėgsta telktis ten, kur sekasi“.

Ar būsimuoju laikotarpiu Lietuva ketina daugiau paremti skurdžiausias valstybes? G. Kazakevičius tuo abejoja: „Mažiausiai išsivysčiusioms šalims oficiali parama vystymuisi yra labai reikšminga, tačiau tai tik viena iš vystomojo bendradarbiavimo priemonių, kuri sudaro apie 10 proc. finansavimo vystymuisi poreikių.“

Pernai patvirtintas URM nustatytos vystomojo bendradarbiavimo 2014-2016 metų politikos kryptys numato, kad dvišalės paramos gavėjomis išliks daugiausia kaimyninės valstybės.

Oficialioji parama vystymuisi – tai turtingesnių valstybių skiriamos lėšos skurdesnėms valstybėms siekiant paspartinti pastarųjų ekonominę raidą ir gerovę. Nesant vieno konkretaus oficialiosios paramos vystymuisi apibrėžimo, valstybės į tokią paramą įskaičiuoja sau naudingas lėšas. Pavyzdžiui, Japonijos dosniai teikiama oficialioji parama vystymuisi skaičiuojama nuo 7-ojo dešimtmečio, kurią pradžioje sudarė daugiausia reparacijos per karą nuo Japonijos režimo nukentėjusioms valstybėms. Prancūzija prie paramos priskiria išmokas dabartinėms savo kolonijoms, o Jungtinė Karalystė – atvykstančių studentų stipendijoms, kurios išleidžiamos šalies viduje ir reikšmingai papildo valstybės universitetų biudžetus. Dienraščio „The Guardian“ duomenimis, penktadalis EBPO valstybių teikiamos paramos neiškeliauja už šių valstybių sienų. Graikija beveik visą savo teikiamą oficialiąją paramą vystymuisi taip ir išleidžia – paranku, kad į paramą galima įtraukti ir pabėgėlių centrų išlaikymą.

Tačiau net ir iškeliavusios paramos didelė dalis išbarstoma pakeliui. 2010 m. Lietuvoje viešėjęs prancūzų žurnalistas Paulis Moreira demaskavo, kad Italijos vyriausybės parama Afganistanui ištirpsta pakeliui: per Jungtinių Tautų humanitarinės paramos agentūrą, italų nevyriausybinių organizaciją ir subrangovus – numatytai ligoninei Kabule lieka tik grašiai. Ką jau kalbėti apie tai, kad didelė dalis turtingųjų valstybių paramos išmokama kaip paskolos, kurias reikia grąžinti su palūkanomis. Iškilę į viešumą, tokie atvejai Vakaruose sulaukia daug kritikos ir mažina visuomenės pasitikėjimą vystomojo bendradarbiavimo politika.

„Mes turime puikių NVO projektų,“ – Rygos forume gyrėsi Latvijos užsienio ministerijos kancleris Viktors Makarovs, tačiau nevyriausybinių sektoriaus atstovai kritiškai vertino tokį požiūrį, kadangi organizacijos už trumpalaikes ir ribotas lėšas turi generuoti esmines naujoves. „Neįkalkintose pilietinės visuomenės paslaugų teikimo vaidmenyje,“ – perspėjo W. Byrdas.

Ar tokios kritikos gali sulaukti ir Lietuva? L. Jurevičienė patikino, kad, teikdama dvišalę paramą, Lietuva paskolų teikimu neužsiima. Kaip rodo vystomojo bendradarbiavimo portalo orangeprojects.lt duomenys, daugiau kaip ketvirtis Lietuvos teikiamos paramos buvo skirta pilietinei visuomenei stiprinti, po penktadalį – administraciniais gebėjimams, taip pat ekonominei raidai, sveikatos apsaugai, švietimui ir kt. Į oficialiąją paramą vystymuisi įskaičiuojamas ir baltarusių Europos humanitarinio universiteto išlaikymas Vilniuje, universitetų studijų programos, susijusios su vystomuoju bendradarbiavimu.

Penktadalis EBPO valstybių teikiamos paramos neiškeliauja už šių valstybių sienų.

UŽSIENIO POLITIKOS DALIS

Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatymas apibrėžia vystomąjį bendradarbiavimą kaip Lietuvos užsienio politikos dalį. Viena svarbiausių jame numatytų funkcijų – Užsienio reikalų ministerijos įgyvendinama vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programa. Didžioji dalis Lietuvos teikiamos dvišalės paramos keliauja į Rytų Europos ir Kaukazo valstybes. Ilguoju laikotarpiu beveik trečdalis visos Lietuvos teikiamos paramos „nusėdo“ Baltarusijoje, teigia vystomojo bendradarbiavimo tyrėja Anastasija Panasevič. Po kaimynės ir Afganistano rikiuojasi Gruzija – jai skirta daugybė solidarumo projektų ir gebėjimų stiprinimo veiklų.

Didelė dalis lėšų buvo skirta valstybės tarnautojų ir jaunimo vizitams, visuomenės informavimo veikloms. Remiantis projektų duomenimis, Lietuvos istorijos institutas per dešimt metų gavo 232 tūkst. eurų (keliskart daugiau nei Nacionalinė nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma).

Naujuoju laikotarpiu parama bus skiriama ir kliūčių prekybai panaikinimui: ES Taryba kviečia turtingesnes šalis atverti savo rinkas prekėms iš mažiausiai išsivysčiusių šalių be jokių muitų ar kvotų. Diskusijoje Rygoje dalyvavęs Lietuvos užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo departamento atstovas Gediminas Danišas teigė, kad oficialioji parama nėra pajėgi išspręsti, pavyzdžiui, skurdo problemos. „Reikia naudoti prekybą kaip veiksmingiausią priemonę skurdui mažinti,“ – sakė jis.

Narystė EBPO pareikalaus, kad Lietuva suformuluotų ambicingesnę ilgalaikę vystomojo bendradarbiavimo strategiją – ir nepagailėtų jai lėšų. Tačiau iki šiol nėra suformuluota vizija, kaip Lietuva galėtų sutelkti viešojo, nevyriausybinių ir privataus sektoriaus gebėjimus bei išteklius. Vietoje to, socialiniams ir ekonominiams partneriams siūloma tenkintis trumpalaikiais ir smulkiais projektais.

LIETUVA NORI ĮSTOTI Į TURTUOLIŲ KLUBĄ: KĄ TAI REIŠKIA?

Lietuva nori įstoti į turtingųjų klubą vadinamą Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją (EBPO), tačiau iki šiol nebuvo aktyvi padėti besivystančioms šalims, kas šiaip jau yra turtingųjų valstybių priedermė.

Kaip teigia Nacionalinės nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platformos vykdančioji direktorė Marta Čubajevaitė, Lietuvos oficialioji parama vystymuisi nuolatos menksta. „Nepaisant tarptautinio lygmens pareiškimų iki 2015-ųjų Lietuvos skiriamą oficialiąją paramą vystymuisi padidinti iki 0,33 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų, Lietuvos parama vystymuisi mažėja. 2013 m. ji tesudarė 0,11 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų, o 2014 m. – vos 0,09 proc.“, – sako M. Čubajevaitė, kuri dalyvavo diskusijoje apie Lietuvos stojimą į EBPO. Jos teigimu, toks oficialiosios paramos vystymuisi mažėjimas nėra suderinamas su Lietuvos siekiu įstoti į „turtingųjų klubą“.

„Išties vertėtų suprasti, kad įstojus į EBPO bus pagerinta ne tik verslo aplinka Lietuvoje, bet kaip išsivysčiusios ekonomikos šaliai teks prisiimti ir didesnę atsakomybę bei skirti didesnę dėmesį vystomojo bendradarbiavimo politikai. Norisi tikėtis, kad Lietuvai įstojus į „turtingųjų klubą“,

atsiras daugiau politinės valios vykdyti savo pareiškimus ir skirti atitinkamą paramos dalį, tobulinti vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimą, teisinę bazę“, – teigia Nacionalinės nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platformos vykdančioji direktorė.

M. Čubajevaitė primena, kad Lietuvai atgavus nepriklausomybę užsienio šalių parama padėjo kurti demokratines institucijas, gerinti teisinę sistemą, kurti pilietinę visuomenę. Pasak jos, Lietuva turi grąžinti moralinę skolą ir pati prisidėti prie skurdesnių ar silpniau išsivysčiusių valstybių gerovės.

Tačiau M. Čubajevaitė sako nesutinkanti, kai sakoma, kad paramą reikia skirti mažiausiai išsivysčiusioms šalims. Jos teigimu, trys ketvirtadaliai skurstančių gyvena vidutinių pajamų šalyse.

„Tai nėra vien tik alkstančiųjų pamaitinimas ir išmokymas

žvejoti, kaip yra įprasta manyti, kalbant apie vystomąjį bendradarbiavimą. Tai ir universaliųjų žmogaus teisių, tokių kaip žodžio laisvė, įtvirtinimas“, - sako ekspertė.

ESTIJA IR ČIA MUS PRALENKĖ

Lietuva oficialų prašymą įstoti į EBPO pateikė 2002 m., tačiau kvietimo pradėti derybas dėl narystės Vilnius sulaukė tik 2015 m. balandžio 9 d. Estija EBPO nare tapo 2010 m.

EBPO susikūrė prie Europos ekonominio bendradarbiavimo organizacijos prisijungus JAV ir Kanadai. Europos ekonominio bendradarbiavimo organizacijos tikslas buvo atstatyti po Antrojo pasaulinio karo nusilpusią šalių ekonomiką. Reformuota organizacija – EBPO – plėtoja ekonominės ir socialinės politikos gaires, jos narėmis gali tapti tik stabilios, ekonomiškai išsivysčiusios šalys.

Diskusijoje, kurią organizavo Rytų Europos studijų centras, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas, Nacionalinė nevyriausybinė vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma bei asociacija „Litdea“, viešėjo ir EBPO paramos vystymuisi komiteto vadovas Ericas Solheimas.

Jo teigimu, padėdama besivystančioms šalims Lietuva gali išsirinkti vieną sritį, kurioje jaučiasi stipti, ir į ją sutelkti ribotus turimus išteklius. E. Solheimo manymu, tai galėtų būti švietimas arba technologijos.

Audronius Ažubalis ©DELFI (K. Čachovskio nuotr.)

KODĖL LIETUVAI REIKIA STOTI Į EBPO?

Ar Lietuvai reikia stoti į „turtingųjų klubą“, jei šalies politikai nuolat skundžiasi išteklių trūkumu ir skylėtu biudžetu? Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininko pavaduotojas, konservatorius Audronius Ažubalis įsitikinęs, kad reikia.

„Narystė EBPO suteikia savotišką mūsų valstybės kokybės ir patikimumo „sertifikatą“. Užsienio partneriai ima kitaip vertinti mūsų valstybės socialinį-ekonominį išsivystymą, reputaciją ir balsą tarptautinėje arenoje. Kartu tai nauja platforma formuoti partnerių koalicijas, mūsų

Narystė EBPO suteikia savotišką mūsų valstybės kokybės ir patikimumo „sertifikatą“. Užsienio partneriai ima kitaip vertinti mūsų valstybės socialinį-ekonominį išsivystymą, reputaciją ir balsą tarptautinėje arenoje.

tarptautinė politika gali tapti efektyvesnė“, - sako politikas.

A. Ažubalis teigia, kad kartu tai ir galimybė didinti vystomojo bendradarbiavimo svorį Lietuvos užsienio politikoje. Politikas nesutinka, kad šiam tikslui skiriamos lėšos yra pinigų švaistymas, mat vystomasis bendradarbiavimas yra šalies minkštosios galios stiprinimas: taip siekiama nacionalinių interesų – pagerinti Lietuvos įvaizdį, užmegzti partnerystę, suformuoti draugų koalicijas.

Pasaulio bankas Lietuvą klasifikuoja kaip besivystančią valstybę, tačiau finansų ministras Rimantas Šadžius ragino Pasaulio banko prezidentą pakeisti Lietuvos, Latvijos ir Estijos statusą iš besivystančių į išsivysčiusias.

Tarptautinių organizacijų vertinimai yra svarbūs tuo, kad turi įtakos šalies reputacijai investuotojų akyse. Narystė EBPO taip pat laikoma svarbiu veiksniu šalies reputacijai bei minkštosios galios stiprinimui.

Šaltinis. Delfi.lt, 2015 m. gegužės 18 d.

EKSPERTŲ NUOMONĖ

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBOS SPRENDIMAI PAPIKTI NO PILIETINĘ VISUOMENĘ

■ Parengė Marta Čubajevaitė

Gegužės 26 d. vyko Europos Sąjungos (ES) Užsienio reikalų (vystomojo bendradarbiavimo) tarybos posėdis, kur buvo priimti svarbūs sprendimai finansavimo vystymuisi, oficialios pagalbos vystymuisi, darbotvarkės po 2015-ųjų ir kitais politikos klausimais. Prieš posėdį NNVO Platforma kartu su partneriu LITDEA LR Užsienio reikalų ministerijai pateikė poziciją, suderintą su europinės NVBO konfederacijos CONCORD nuostatomis. Joje išsakyti raginimai konkrečiai numatyti saistančius įsipareigojimus, kaip ir iki kada bus pasiekti Darnaus vystymosi tikslai, skiriant jau seniai žadamą finansavimą.

Detalią nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų poziciją dėl Darbotvarkės po 2015-ųjų ir jos įgyvendinimo priemonių, finansavimo vystymuisi, oficialios pagalbos bei naujojo ES veiksmų plano spręsti lyčių lygybės klausimus skaitykite [čia](#). Išsamią nevyriausybinių organizacijų poziciją dėl Darbotvarkės po 2015-ųjų

įgyvendinimo priemonių (anglų k.) rasite [čia](#). Papildomai pridedama nevyriausybinių organizacijų [pozicija](#) dėl Viduržemio jūros migracijos krizės (anglų k.).

Tačiau ES užsienio reikalų ministrai smarkiai nuvylė pilietinę visuomenę: ES Taryba nenumatė konkrečių žingsnių, tik pakartojo senus įsipareigojimus skirti atitinkamą dalį bendro nacionalinio produkto (BNP) kovai su skurdu, iki 2030 nukėlė jų įgyvendinimo terminus. ES Taryboje Lietuvą atstovavęs užsienio reikalų viceministras Andrius Krivas pabrėžė, kad „Vystymosi darbotvarkės po 2015 m. sėkmė priklausys nuo to, kaip sugebėsime identifikuoti ir mobilizuoti visas įmanomas įgyvendinimo priemones, padidinti teikiamos paramos veiksmingumą ir užtikrinti priimtų įsipareigojimų įgyvendinimą“. Su oficialiomis ES Tarybos išvadomis galima susipažinti [čia](#).

Oficiali europinės NVBO konfederacijos CONCORD reakcija pateikiama [čia](#).

EBPO ATSTOVAS E.SOLHEIMAS: ŽINOME, KAIP ĮVEIKTI SKURDĄ

Švietimas, mikrokreditai ir produktyvesnis žemės ūkis gali padėti įveikti skurdą vargingai gyvenančiose šalyse, tvirtina Erikas Solheimas, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) Paramos vystymuisi komiteto vadovas.

Jo teigimu, tą įrodo tokių šalių, kaip Vietnamas ar Bangladešas, pavyzdžiai. E. Solheimas įsitikinimu, kad būtų įveiktas skurdas tetrūksta tik vieningos politinės valios: „Jei stipriausi pasaulio politikai – pradedant Baracku Obama, Kinijos prezidentu ir baigiant Lietuvos bei kitų mažų šalių vadovais – nuspręs, kad nori įveikti skurdą, taip ir bus. Mes žinome, kaip tai padaryti, ir turime tam visus reikiamus resursus.“

– Jungtinės Tautos skelbia, kad skurdą pasaulyje pavyko sumažinti perpus, tačiau daugiau kaip milijardas žmonių vis dar priversti gyventi už dolerį ar dar mažiau per dieną. Kaip vertinate tokį skurdo mastą XXI amžiuje, kai mus supa išmaniausios technologijos, o žmonija, pasak statistikos, turtingesnė negu bet kada?

– Skurdas yra didžiulė gėda – jo neturėtų būti niekur pasaulyje. Mes žinome, kaip to pasiekti ir privalome padaryti tai kuo greičiau. Tačiau noriu pabrėžti, kad progresas šioje srityje yra didžiulis, tad žmonės, manantys, kad padėtis iš blogos tampa dar blogesnė, klysta. Dar niekada pasaulyje nebuvo tiek teritorijų, kur vyrauja taika. Vaikų mirtinumas sparčiai mažėja, o vien dėl pažangos, pasiektos per du pastaruosius dešimtmečius, išgelbėjamų vaikų skaičius prilygsta Lietuvos populiacijai.

Taigi progresas didžiulis, bet privalome stengtis dar labiau. Yra šalių, kurių sėkmė kovojant su skurdu stulbinanti – tai daugiausia Azijos šalys ir Kinija, nors, pavyzdžiui, Pietų Korėjoje vidutinis gyventojas yra beveik keturis kartus turtingesnis, negu buvo 1950-aisiais. Tokiam žaibiškam kilimui reikalinga stipri valstybė, gyvybinga rinka, didelis dėmesys švietimui ir, žinoma, taika, nes vystyma-

Erikas Solheimas © Scanpix

sis neįmanomas ten, kur vyksta pilietinis karas ir jaučiama agresija.

– Paminėjote Aziją. Profesorius Mohammadas Yunusas ir jo įsteigtas bankas „Grameen Bank“ gavo Nobelio Taikos premiją už mikrokreditų programą, kuri padėjo sumažinti skurdą Bangladeše. Kokia jo sėkmės paslaptis ir kodėl tokios programos neįgyvendinamos visur?

– Tiesą sakant, aš esu geras M. Yunuso draugas ir buvau vienas iš siūliusių jį nominuoti Nobeliiui, nes esu tikras, kad jis šio apdovanojimo nusipelnė. Jo sėkmė susijusi su užsispyrimu. Jis buvo paprastas profesorius Dakos universitete, Bangladeše, kai kelios moterys paprašė jo paskolinti pinigų, kad galėtų pradėti smulkų verslą. Nuo tokių privačių paskolų viskas ir prasidėjo, o galiausiai virto didžiuliu banku, teikiančiu mažas paskolas žmonėms – dau-

“

Reikia grynųjų pinigų perskirstymo schemas, kad vargstantieji gautų juos į rankas. Jie patys geriausiai žino, kaip tuos pinigus panaudoti. Reikia mikrokreditų ir, žinoma, produktyvesnio, veiksmingesnio žemės ūkio, nes dauguma skurstančiųjų gyvena ne miestuose.

giausia moterims, kad jos galėtų steigti mažas siuvelyklas ar nusipirkti karvių.

Šie versliukai pamažu išsiplėtė, M. Yunusas šiandien turi vieną didžiausių bankų Bangladeše, o jo verslo partneris mobiliaisiais telefonais aprūpina beveik visus 160 milijonų šalies gyventojų, kad jie galėtų greitai susisiekti, sužinoti ryšių kainas rinkoje ar nusiųsti pinigų svetur dirbantiems artimiesiems. Progresas Bangladeše ištis milžiniškas. Tai vieno žmogaus galimybių pavyzdys.

– O kodėl tokios programos neįgyvendinamos kitur pasaulyje?

– Nes kitose valstybėse tai suorganizuoti gerokai sunkiau, o mikrokreditai, nors ir labai svarbūs, nėra vienintelis atsakymas į skurdą. Svarbiausia sunkiai ir sumaniai dirbti, tačiau tiek pat svarbu suorganizuoti visuomenę taip, kad

žmonės darbo vaisiais galėtų pasinaudoti.

– Taip, tačiau milijardas skurstančių žmonių – vis dėlto didžiulis skaičius. Juolab, kad žinome apie didžiulius kiekius išmetamo maisto. Kodėl mums nepavyksta tolygiau paskirstyti žemės resursų?

– Tai labai svarbus klausimas, nes iš tiesų moteriai Pietų Sudane, kurios vaikai miršta iš bado, nesvarbus pasaulinis gerovės vidurkis, ir paskutiniam milijardui varge likusių žmonių mes privalome užtikrinti tokią pačią gerovę, kokią pasiekė Amerika, Europa ir didelė dalis Azijos. Reikia grynųjų pinigų perskirstymo schemas, kad vargstantieji gautų juos į rankas. Jie patys geriausiai žino, kaip tuos pinigus panaudoti. Reikia mikrokreditų ir, žinoma, produktyvesnio, veiksmingesnio žemės ūkio, nes dauguma skurstančiųjų gyvena ne miestuose.

Sėkmės pavyzdžių gausu – kad ir Vietnamas. Dar paskutiniame praėjusio amžiaus dešimtmetyje Vietnamas buvo vienas stambiausių grūdų importuotojų pasaulyje, o dabar yra antras didžiausias ryžių eksportuotojas. Tai pasiekta dėl gerų kelių, smulkių paskolų ūkininkams, žemdirbių mokymų ir paskatinių investicijoms.

Vietnamo ūkininkas © Martinas Zaltauškas, 2013, Foto kokurso „Pasaulis tavo akimis“ nuotrauka.

– Paminėjote Sudaną. Šiuo metu 38-ios iš 48-ių skurdžiausių valstybių yra Afrikoje, o Europa dažnai kaltinama dėl šios situacijos ir skatinama ją išspręsti. Ar sutinkate, kad Europai tenka ši atsakomybė ir kodėl?

– Europa savo laiku akivaizdžiai prisidėjo tiek prie prekybos vergais iš Afrikos, tiek prie Šaltojo karo, dėl kurio nukentėjo ir Afrika, ir mūsų Lietuva. Afrikoje tuo metu nebuvo vieno diktatoriaus, jie buvo remiami skirtingų vietinių blokų, tačiau žemynas paramos negavo nei iš Sovietų Sąjungos, nei iš Jungtinių Valstijų, nei kitų Vakarų šalių. Žodžiu, atsakomybės esama, tačiau manau, kad šias mintis reikia palikti praeičiai. Kai matai kenčiančius žmones, privalai jiems padėti, nes su tavimi elgsis taip, kaip tu elgiesi su kitais.

– Tarptautinės pagalbos organizacijos dažnai kritikuoja, kad tik labai maža dalis jų surenkamos paramos pasiekia tuos, kuriems ji buvo skirta. Kodėl taip nutinka ir ar to galima išvengti?

– Pilietinės visuomenės organizacijos, kaip „Raudonasis Kryžius“, „Bažnyčios pagalba“ ar „Gelbėkite vaikus“, turi veikti kiek galima veiksmingiau, tačiau privalome suprasti, kad jos negali išvengti administracinių išlaidų – pinigų rinkimas taip pat kainuoja. Aišku, stengiamasi, kad kuo daugiau pinigų atitektų ne pačioms organizacijoms, o tiems, kuriems jų labiausiai reikia. Tokia padėtis visur – jei Lietuva nuspręstų paremti Moldovą, jai taip pat reikėtų pinigų kainuojančių žmonių.

– Ar galite pasakyti, kad žinote atsakymą, kaip įveikti skurdą?

– Manau, kad geriausias atsakymas yra švietimas – visos sėkmingiausios planetos visuomenės švietimą yra iškėlusios kaip prioritetą. Pažiūrėkime į Singapūrą, Pietų Korėją, Japoniją, Kiniją – jos sutelkė dėmesį į švietimą ir jų ekonomikos tapo vienos sėkmingiausių pasaulyje. Todėl švietimas, mano nuomone, yra pagrindas.

Be švietimo, reikia didinti ir žemės ūkio produktyvumą, padalyti vargstantiems pinigų. Aišku, taip pat svarbu ir nedaryti politinių klaidų – nei tokių, dėl kokių žlugo sovietinis modelis, nei visiško rinkos liberalizmo. Abu šie kraštutiniai turėtų likti istorijos paraštėse. Būtina stiprinti valstybes, kad jos gebėtų reguliuotų rinką.

– Užsiminėte apie Vietnamo ryžių eksportą. Kokia šios sėkmės istorijos paslaptis? Ar žinote daugiau panašių pavyzdžių?

– Vietnamą galime laikyti didžiulės sėkmės istorija dėl švietimo – vargingi penkiolikmečiai vietnamiečiai pasiekia daug geresnių rezultatų mokykloje, negu jų bendraamžiai Norvegijoje, kuri yra viena iš turtingiausių valstybių pasaulyje. Tai neabejotinai susiję su tuo, kad švietimą jie išsikėlė kaip prioritetą ir bando mokytojais įdarbinti pačius geriausius žmones. Jų visuomenė įkvepia, nes tėvai labai stengiasi dėl vaikų pažangos, o mes Vakaruose šiuo klausimu neretai pritingime.

Sėkmės istorijų yra ir daugiau. Iš Afrikos paminėčiau Etiopiją ir Ruandą. Ta pati Turkija savo bendrąjį vidaus produktą per paskutinį dešimtmetį patrigubino, o Lotynų Amerikoje skurdas buvo radikalai sumažintas Brazilijoje, Ekvadore ir Peru. Tai padaryti pavyko daugiausia dėl tikslingos politikos.

Pilietinės visuomenės organizacijos, kaip „Raudonasis Kryžius“, „Bažnyčios pagalba“ ar „Gelbėkite vaikus“, turi veikti kiek galima veiksmingiau, tačiau privalome suprasti, kad jos negali išvengti administracinių išlaidų – pinigų rinkimas taip pat kainuoja.

– Ar tikite, kad įmanoma įveikti skurdą visame pasaulyje ir kokie turėtų būti mūsų veiksmai, kad to pasiektume?

– Tai daugiausia politinės valios klausimas. Jei stipriausi pasaulio politikai – pradedant Baracku Obama, Kinijos prezidentu ir baigiant Lietuvos bei kitų mažų šalių vadovais – nuspręstų, kad nori įveikti skurdą, taip ir bus. Mes žinome, kaip tai padaryti, ir turime tam visus reikiamus resursus. Pasaulyje tikrai netrūksta pinigų – kartais investuotojai net nebežino, kur juos dėti. Reikia kryptingos politikos, pastangų, kad žmonių veikla kuo mažiau kenktų klimatui, ir susitelkimo sprendžiant silpniausių bei vargingiausių žmonių problemas.

Šaltinis. Lrt.lt 2015 m. gegužės 25 d.

ES VAIDMUO UŽTIKRINANT PASAULINĮ MOKESČIŲ TEISINGUMĄ ES POLITIKOS SUDERINAMUMAS VYSTYMUISI

■ Parengta pagal CONCORD¹ ataskaitą „Dėmesio centre 2015-ieji“

Šią vasarą Adis Abeboje vyksiančiame viršūnių susitikime bus svarstomi finansavimo vystymuisi nuo 2015 metų klausimai. Šiuo požiūriu itin svarbūs yra politikos suderinamumas vystymuisi (PSV) ir vidaus ištekliai, ypač mokesčiai, kurie sudaro svarbiausią biudžeto pajamų šaltinį finansuoti ekonomikos ir visuomenės vystymąsi. Šioje apžvalgoje išryškinamos ir aprašomos svarbiausios tarptautinės mokesčių sistemos reformos, kurių, artėjant Adis Abebos renginiui, turi siekti Europos Sąjunga:

- Tarpvyriausybinių institucijos mokesčių klausimais įsteigimas;
- Didesnis bendrovių skaidrumas;
- Besivystančių šalių įtraukimas į automatizuotų mokesčių informacijos mainų sistemą;
- Politikos suderinamumo vystymuisi (PSV) principo skatinimas ir praktinis įgyvendinimas.

METAS KEISTI ISTORIJS EIGĄ: PASAULIO POLITIKA TURI BŪTI SUDERINTA

Šiais metais planuojami trys viršūnių susitikimai, kurie nulems tolesnes darnaus vystymosi politikos kryptis. Pirmasis šių trijų renginių – tai Jungtinių Tautų (JT) Tarptautinė finansavimo vystymuisi konferencija Adis Abeboje liepos mėnesį, antrasis – JT viršūnių susitikimas, kuriame bus priimta vystymosi politikos darbotvarkė nuo 2015 metų, vyksiantis rugsėjį Niujorke, o trečiasis – tai 21-oji

¹ CONCORD – tai organizacijų, veikiančių vystomojo bendradarbiavimo srityje, susivienijimas Europiniame lygmenyje.

JT Bendrosios klimato kaitos konvencijos (COP21) konferencija gruodį Paryžiuje. Visi šie susitikimai yra susiję, todėl nepavykus valstybių vadovams susitarti viename iš jų, gali žlugti ir kiti. Tačiau visur keliama iššūkių – iš esmės tie patys: politikos suderinamumas ir nepakankamos lėšos vystymuisi bei aplinkosaugai finansuoti.

Konferencijos Adis Abeboje sėkmė iš dalies priklauso nuo ES. Juk ES ne tik yra didžiausia Oficialios paramos vystymuisi (OPV) teikėja, bet ir turi solidų finansų sektorių, yra viena didžiausių eksportuotojų ir importuotojų iš globalių Pietų. Be to, būtent iš ES yra kilusios daugelis pasaulio mastu veikiančių tarptautinių bendrovių. Nuo to, kokią poziciją prieš Adis Abebos konferenciją užims ES bei kokią vaidmenį suvaidins pačiame susitikime, priklausys šių derybų rezultatai. PSV principas yra įtvirtintas ES Lisabonos sutartyje, todėl ES pripažįsta įsipareigojusi bet kokiaje savo vykdomoje politikoje atsižvelgti į vystomojo

JT konferencija Etiopijoje © pagalba.org

bendradarbiavimo tikslus, taigi privilanti kovoti su galimu neigiamu vidaus politikos poveikiu trečiosioms šalims ir skatinti teigiamą sąveiką tarp ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės politikų.

KODĖL BŪTENT ADIS ABEBA YRA

TOKIA SVARBI, KEIČIANT PASAULINĮ MOKESČIŲ KRAŠTOVAIZDĮ

Kad pasiektume Darnaus vystymosi tikslus (DVT), reikia spręsti du esminius klausimus – užtikrinti, kad visos politikos sritys būtų tarpusavyje suderintos ir neprieštarautų viena kitai bei pritraukti reikiamą finansavimą. JT Prekybos ir vystymosi konferencijos (UNCTAD) skaičiavimais tam, kad Darnaus vystymosi tikslai besivystančiose šalyse būtų pasiekti, viso pasaulio mastu reikia 3,3–4,5 trilijonų JAV dolerių investicijų per metus². Žinant, kiek lėšų iš viešų ir privačių šaltinių jau užtikrinta šiuo metu, kasmet trūktų apie 2,5 trilijonų³. Taigi, kyla klausimas: kaip šią spragą užpildyti? Mūsų įsitikinimu, trūkstama grandis šioje dëlionėje yra mokesčiai.

Finansavimas vystymuisi apima daug skirtingų finansų srautų, bet neabejotinai svarbiausias pajamų šaltinis ekonominiam ir socialiniam vystymuisi, įskaitant viešąsias paslaugas, yra vidaus ištekliai tokie, kaip mokesčiai. Būtent su mokesčiais siejami visi su darnaus vystymosi finansavimu ir Darnaus vystymosi tikslų (DVT) pasiekimu susiję klausimai darbotvarkėje po 2015-ųjų.

Vis dėlto, Vidaus išteklių mobilizavimo (VIM) sėkmė priklauso nuo to, ar bus suformuotos struktūros ir politikos priemonės, kurios padės besivystančioms šalims surinkti pakankamai mokesčių, taip pat ir iš tarptautinių bendrovių. Šiuo metu mobilizuojant vidaus išteklius iškyla įvairios kliūtys. Kaip nurodoma pirminiame Adis Abebos susitarimo projekte⁴, besivystančių šalių mokesčių institucijos šalies mastu dažnai stokoja pajėgumų ir išteklių. Gera veikianti

mokesčių sistema yra tokia reikšminga, kad jos svarbos pervertinti tiesiog neįmanoma⁵. Jei šalių vyriausybės nori tesėti pažadus žmogaus teisių srityje, jiems visų pirma reikia praplėsti mokestinę bazę ir sukurti skaidrias fiskalines sistemas, kurios užtikrintų progresinį pajamų surinkimą ir paskirstymą bei deramą dėmesį lyčių lygybės klausimams.

“Vidaus išteklių mobilizavimo sėkmė priklauso nuo to, ar bus suformuotos struktūros ir politikos priemonės, kurios padės besivystančioms šalims surinkti pakankamai mokesčių, taip pat ir iš tarptautinių bendrovių.

² UNCTAD (2014): Developing countries face \$2.5 trillion annual investment gap in key sustainable development sectors, UNCTAD report estimates. <http://unctad.org/en/pages/PressRelease.aspx?OriginalVersionID=194>.

³ ActionAid (2014): The Elephant in the Room. How to Finance out Future. http://www.actionaid.org/sites/files/actionaid/the_elephant_in_the_room_-_how_to_finance_our_future.pdf.

⁴ United Nations (2015): Addis Ababa Outcome Document – Zero Draft. Paragraph 19. <http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/03/1ds-zero-draft-outcome.pdf>.

⁵ Šis teiginys remiasi EBPO duomenimis, rodančiais, jog kiekvienas Oficialiosios paramos vystymuisi doleris išleistas stiprinant mokesčių administraciją gali generuoti iki 1650 dolerių pajamų surenkamų per mokesčius. OECD (2014): "Development Cooperation Report".

TARPUSAVIO SĄSAJOS TARP MOKESČIŲ IR ŽMOGAUS TEISIŲ

Pokalbis su Nairobio universiteto (Kenija) Teisės mokyklos Komercinės teisės fakulteto vyr. dėstytoja dr. Attiya Waris

Attiya Waris © Tegenlicht

Kokios yra apskritai sąsajos tarp mokesčių ir žmogaus teisių?

Mokesčių paskirtis visais laikais buvo finansuoti valstybės veiklą. Kai valstybė teikia visuomenei socialinio pobūdžio paslaugas, iškyla „socialinės sutarties“ samprata. O žmogaus teisių principas atsirado tam, kad visame pasaulyje būtų pagerintas visuomenės gyvenimo lygis. Atrodytų, nieko bendra tarp mokesčių ir žmogaus teisių nėra, bet juk abu šie reiškiniai turi tą patį galutinį tikslą – kad žmonėms būtų geriau gyventi. Tik vienas iš šių reiškinų (mokesčiai) daugiau reiškiasi valstybių viduje, o kitas (žmogaus teisės) – pasaulio mastu. Apmokestinimo principai yra teisingumas, lygybė, sąžiningumas ir persikirstymas iš labiau pasiturinčiųjų mažiau pasiturintiems, taip pat neutralumas. O juk žmogaus teisių principai yra tie patys, tik įvardijami kiek kitokiomis sąvokomis – teisingumas, visuotinumasis, nediskriminavimas visiems, atsižvelgiant į poreikius.

Kaip šias sąsajas sustiprinti?

Jas sustiprinti padėtų tam tikri paprasti sprendimai kartu su instituciniais pokyčiais. Visų pirma – sąvokų suvienodinimas: kalbant apie mokesčius dažnai žongliuojama finansinėmis sąvokomis, todėl atrodo, kad

tai neturi nieko bendro su žmogumi ir jo teisėmis, bet tai yra tik klaidingas įsivaizdavimas, kurį kuria „kalbos barjeras“. Taip pat svarbu dažniau analizuoti finansų žmogaus teisių požiūriu, pavyzdžiui, remtis lyčių lygybės principu formuojant biudžetą ir kovojant dėl skaidrumo reikalauti prieigos prie informacijos apie mokesčių mokėtojų lėšų panaudojimą. Žmogaus teisių organizacijos yra sukaupę puikių priemonių, kurios būtų nepaprastai naudingos ir mokantiems mokesčius, ir jų nemokantiems. Žmogaus teisių gynėjai įprastai vengė vertinti teises pinigais. Tačiau visuomenininkai turėtų įvardyti, kiek kainuotų išspręsti žmogaus teisių problemas.

Iš ko reikalauti atskaitomybės?

Yra įvairių pasaulinio masto institucijų – Tarptautinė ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, Pasaulio bankas, Tarptautinis valiutos fondas, Didysis septynetas, Didysis dvidešimtukas, JT ir net Pasaulio sveikatos organizacija, kurios, kiekviena savo srityje, atsako už sprendimus, leidusius ištekliams „nutekėti į šoną“ ar neužtikrinusius, kad tam tikros paslaugos, turėjusios tarnauti konkrečių šalių visuomenėms, tų šalių taip ir nepasiekė. Valstybių viduje už tokią situaciją yra atsakingos ne tik įvairios valstybės institucijos, jų atstovai, bet

ir žmogaus teisių komisijos, verslai, profesiniai susivienijimai bei interesų atstovavimo organizacijos.

Kad valstybė sugebėtų išplėsti savo mokestinę bazę, pasiektų visuomenėje sutarimą dėl mokesčių apimties ir panaudojimo ir pajėgtų veiksmingiau bei pažangiau panaudoti savo nuosavus išteklius vystymuisi (vykdytų vadinamąjį vidaus išteklių mobilizavimą), labai svarbu yra sustiprinti mokesčių administravimo gebėjimus. Tačiau net ir šios priemonės nepadės visiškai pažaboti piktybinio mokesčių nemokėjimo. Stambių mokesčių mokėtojų vengimas mokėti į bendrą kasą yra ir pažangių šalių su stipriomis mokesčių inspekcijomis kasdienybė. Glaudžiais saitais susaistytame pasaulyje su šia problema pavieniui nebegali kovoti nė viena šalis. Todėl vien tik stiprinti mokesčių inspekcijas nepakanka – reikia kurti aplinką, kuri padėtų surinkti lėšas vystymosi tikslams pačiose besivystančiose šalyse. Tai įmanoma padaryti, pavyzdžiui, diegiant mokestinės sistemos ir tvarkos pakeitimus tarptautiniu ir regioniniu mastu. Pilietinės visuomenės organizacijos apskaičiavo, kad Dar-naus vystymosi tikslams pasiekti trūkstamus 2,5 trilijonus JAV dolerių per metus iš esmės būtų galima rasti, bent jau jų dalį, pašalinus kliūtis šalių viduje.

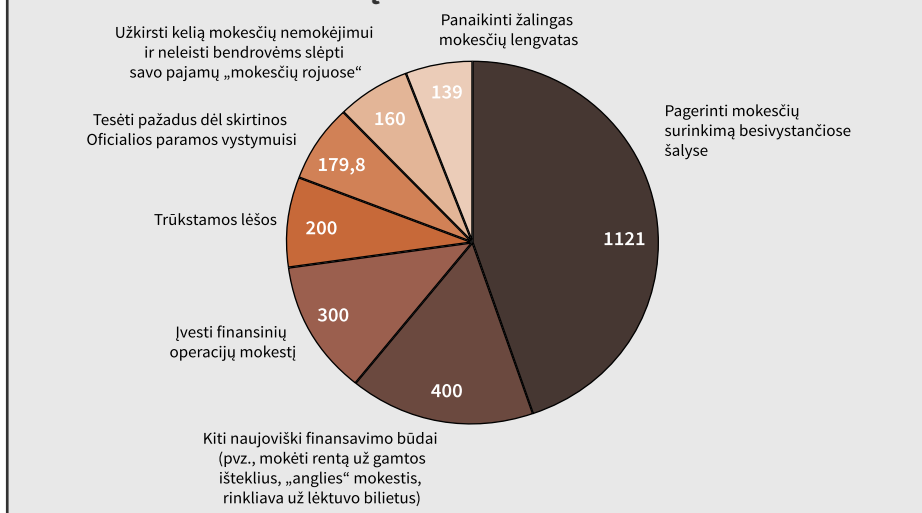
ES ATSAKOMYBĖ PERTVARKANT PASAULINIUS MOKESČIŲ STANDARTUS IR SANDARĄ

ES ir jos valstybės narės daro didelę įtaką formuojant pasaulinius politikos standartus. Dar 2010 metais Europos Komisija vienu pagrindinių savo prioritetų pasirinko daugiau lėšų vystymuisi pritraukti pačiose besivystančiose šalyse. Tačiau daug tarptautinių bendrovių, vengiančių mokėti mokesčius, yra kilusios iš ES, didelė jų dalis slepiasi pačioje ES, o tai kliudo surinkti mokesčius į besivystančių šalių biudžetus. Šiuos ES politikos trūkumus, ypač skaidrumo stoką, neseniai išryškino „LuxLeaks“ skandalas⁶, kuris akivaizdžiai parodė, kad šioje srityje reikia radikalių perrainių. ES komisarai Margrethe Vestager ir Pierre'as Moscovici 2015-ųjų pradžioje pareiškė, kad labai rimtai vertina ir supranta būtinybę „Europai per šiuos metus padaryti tvarką savo mokesčių namuose“.⁷

ES mokesčių politika daro įtaką ne tik Europos šalims, bet ir visam pasauliui, ypač pinigų srautams į besivystančias šalis ir iš jų. Nuo šios politikos priklauso, ar tos šalys turės lėšų savo biudžetuose, kuriuos galės panaudoti vystymuisi. Iš tiesų, būtent ES tiesiogiai ar netiesiogiai kuria tokį reguliavimą, kuris nesąžiningiems verslininkams leidžia nemokėti mokesčių, todėl besivystančios šalys netenka milijardų eurų galimų įplaukų. Taigi, ES „viena ranka duoda, kita – atima“. Tai – nesuderintos, nenuoseklios politikos pavyzdys, rodantis, kad ES dar ne iki galo vykdo savo pažadus politikos suderinamumo vystymuisi (PSV) srityje⁸.

Su mokesčių vengimu susiję iššūkiai iš prigimties yra tarptautiniai, tad taip

KAIP PADIDINTI BIUDŽETO PAJAMAS DARNAUS VYSTYMO SI TIKSLAMS ĮGYVENDINTI ?

su jais derėtų ir tvarkytis. Todėl visas atskiras pastangas gerinti tarptautinius mokestinius standartus reikėtų suvienyti ir įsteigti viso pasaulio mastu veikiančią, kuo atviresnę ir visus priimančią naują instituciją mokesčių reikalams, pavyzdžiui, prie JT organizacijos. Mintis, kad reikia sukurti tarpvyriausybinių mokesčių reikalų instituciją, nėra nauja. Tam bręstama seniai, dar nuo Monterėjaus konferencijos 2002 metais. Suteikti šiuo metu veikiančiam JT Tarptautinio bendradarbiavimo mokesčių klausimais ekspertų komitetui aukštesnį statusą ir sukurti tarpvyriausybinio lygio komitetą šiems reikalams siūloma ir pirminiame JT Adis Abebos susitarime⁹.

AUTOMATIZUOTI MOKESČIŲ INFORMACIJOS MAINAI – BESIVYSTANČIŲ ŠALIŲ IŠSTŪMIMO PAVYZDYS

2014 m. vasarį Tarptautinė ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) pristatė ataskaitą apie naują pasaulinį standartą, kaip šalims dalintis informacija apie mokesčius ir tokiu būdu pažaboti mokesčių

Būtent ES nesąžiningiems verslininkams leidžia išsisukti nuo mokesčių, todėl besivystančios šalys netenka milijardų eurų galimų įplaukų. Taigi ES „viena ranka duoda, kita – atima“. Tai – nesuderintos, nenuoseklios politikos pavyzdys.

⁶LuxLeaks (LuxembourgLeaks) – tai finansų skandalas, atskleistas žurnalistinio tyrimo. Jis pagrįstas slapta informacija apie mokesčių taisykles, kurias 2002-2012 metais PricewaterhouseCoopers taikė savo klientų naudai. Tyrimo dėka 2014 metais buvo paviešinti virš 300 tarptautinių bendrovių Liuksemburge mokestiniai sprendimai.

⁷The Guardian (UK), 17th January 2015.

⁸Daugiau informacijos CONCORD Politikos suderinamumo vystymuisi 2013 m. ataskaitoje. CONCORD 2013: Spotlight on EU Policy Coherence for Development. The real life impact of EU policies on the poor.

⁹UN (2015): Zero Draft of the Addis Ababa Accord. Paragraph 28. <http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/03/1ds-zero-draft-outcome.pdf>.

vengimą. Pasiūlytas standartas turi teigiamų elementų, pavyzdžiui, informacija būtų keičiamasi automatiškai, o ne „pagal užklausą“. tačiau iš tarptautinio bendradarbiavimo mokesčių srityje pašalinamos besivystančios šalys, nes dauguma jų tiesiog negali įgyvendinti numatomų reikalavimų.

Mokesčių klausimai sprendžiami, vadovaujant Didžiajam dvidešimtukui ir EBPO, todėl pasauliniai mokestiniai standartai nustatomi už uždary durų, sprendimuose nedalyvaujant 80 procentų pasaulio šalių. Taip, svarstant automatizuotų mokesčių informacijos mainų sistemą su Didžiajam dvidešimtukui nepriklausančiomis besivystančiomis šalimis konsultuotasi, tačiau patys sprendimai priimti nederinant su šiomis šalimis. Šis išstūmimas atsispindi ir galutiniame rezultate, pavyzdžiui, besivystančios šalys nebuvo laikinai atleistos nuo pareigos „abipusiškai“ teikti duomenis – taigi informaciją jos gaus tik tuo atveju, jei ir pačios pateiks. Skamba gal ir teisingai, bet iš akių išleidžiamas paprastas faktas: daugeliui besivystančių šalių tektų ir taip skurdžius savo išteklius paaukoti tam, kad sukurtų informacijos rinkimo sistemą.

Jeigu tokių išteklių jos tiesiog neras ar neturės tam organizacinių gebėjimų, pagal „abipusiškumo“ principą gyvens nežinioje. Todėl ES valstybės narės yra raginamos apsvastyti Europos Komisijos ekspertų grupės pateiktą siūlymą diegti vienpusius informacijos mainus su besivystančiomis šalimis¹⁰.

PAGRINDINĖS REFORMŲ KRYPTYS

ES tenka labai svarbus vaidmuo liepos mėnesį Adis Abeboje vyksiančiose derybose dėl finansavimo vystymuisi.

Kad ateityje vystymuisi nepritrūktų lėšų ir būtų paruoštas geras pagrindas JT viršūnių susitikimui priimti sprendimą dėl vystymosi politikos apmatų po 2015 metų, CONCORD siūlo ES įtraukti toliau žemiau nurodytas rekomendacijas į derybas dėl vystymosi finansavimo jų įgyvendinimo gaires:

- Įsteigti tarptvyrusybinių institucijų mokesčių klausimais, įtraukiant visas besivystančias valstybes.
- Didinti tarptautinių bendrovių veiklos skaidrumą.
- Įtraukti visas besivystančias šalis į automatizuotus informacijos mainus.
- Skatinti Politikos suderinamumą vystymuisi (PSV) ir jį naudoti praktikoje.

Adis Abebos konferencija – tai pirmasis rimtas išbandymas, kiek ES yra pasiryžusi būti patikima, aktyvi ir pažangi derybų partnerė visuose trijuose lemiamuose procesuose: derybose dėl finansavimo vystymuisi, Darnaus vystymosi tikslų po 2015 metų ir JT Bendrosios klimato kaitos konvencijos. Jau ne sykį ir ne du ES yra pasižadėjusi skirti pakankamą, kokybišką finansavimą darniam vystymuisi. Tačiau tai įmanoma tik tuo atveju, jei ES politika bus suderinta viduje. Kadangi ES yra viena įtakingiausių pasaulio žaidėjų, labai svarbu, kad ir ES šalių, ir kitų turtingų valstybių politikoje nebūtų vidinio prieštaravimo, užkertančio besivystančioms šalims galimybę vystytis.

Santrauką parengė “Europos namai” ir “Nacionalinė nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma”.

KUO SVARBUS FINANSAVIMAS VYSTYMUISI: DARNAUS VYSTYMOŠI TIKSLŲ ĮGYVENDINIMO GAIRĖS

Nors Jungtinių Tautų (JT) organizacija jau pasiūlė 17 bendrų Darnaus vystymosi tikslų (DVT) ir baigiamas derinti šios politikos turinys, iki šiol vyksta derybos dėl Darbotvarkės po 2015 metų priemonių: kokiomis viešomis ir privačiomis lėšomis DVT bus įgyvendinami? Kokių finansų politikos sprendimų ar sisteminių pokyčių prireiks, kad pasaulio valstybės užtikrintų numatytą vystymąsi socialinėje, ekonominėje ir aplinkosaugos srityse? Diskusijos dėl DVT įgyvendinimo priemonių vyks keliuose 2015 metais rengiamuose viršūnių susitikimuose. Pirmoji ir pagrindinė – tai finansavimo vystymuisi klausimams skirta konferencija Adis Abeboje (Etiopija) 2015 metų liepos 13-16 d. Nuo šios konferencijos rezultatų daugiausia priklausys ir tarpvyriausybinių derybų bei susitarimų dėl naujų tikslų turinys, svarstomas JT Generalinėje Asamblėjoje Niujorke šių metų rugsėjį.

Kelias į Adis Abebos konferenciją prasidėjo dar 2002 metais Monterėjuje (Meksika). 2000 metais priėmus JT Tūkstantmečio vystymosi tikslus, Monterėjaus konferencija buvo pirmasis aukšto lygio JT susitikimas, kuriame buvo sprendžiami ambicingų pasaulio bendruomenės tikslų finansavimo klausimai. Konferencijoje priimtas kon-

sensusas¹ dėl penkių sričių, kuriose galima surinkti lėšas vystymuisi, būtent vidaus išteklių mobilizavimas, tarptautinės privačios investicijos ir finansų srautai, užsienio skola, tarptautiniai viešieji ištekliai bei techninis bendradarbiavimas.

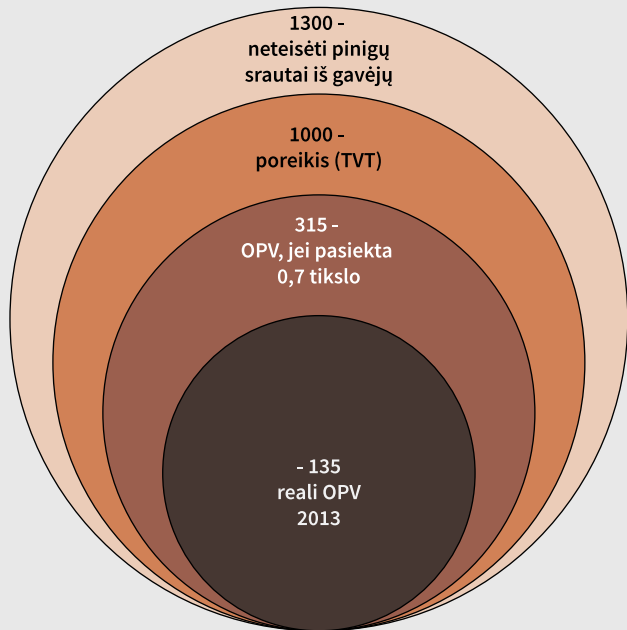
Praėjus 13 metų po Monterėjaus konferencijos akivaizdu, kad daugelyje sričių rezultatai atsilieka nuo pirminių lūkesčių. Taigi, Adis Abebos konferencijoje keliamas iššūkis – išspręsti šias problemas ir suderinti finansavimo vystymuisi darbotvarkę su naujaisiais tikslais taip, kad būtų ne tik priimti nauji įsipareigojimai, bet užtikrintas šių sprendimų įgyvendinimas.

FINANSINĖS PRIEMONĖS

Tvariausias ir realiausias būdas finansuoti vystymąsi daugeliui besivystančių šalių būtų mobilizuoti vidaus išteklius. Iš šalių paramos gavėjų neteisėtais būdais iki šiol „nuteka“ gerokai daugiau lėšų, nei jos gauna oficialios paramos vystymuisi (OPV) (žr. diagramą). Vieni tai vadina šių laikų finansinio kolonizavimo reiškiniu, kiti kalba apie netinkamai sutvarkytą tarptautinę finansų sistemą. Opiausias klausimas šioje srityje yra kaip sustabdyti ydingus

¹ Monterrey Consensus on Financing for Development, <http://www.un.org/esa/ffd/monterrey/MonterreyConsensus.pdf>

OPV ATOTRŪKIS (MLRD. JAV DOLERIŲ PER METUS)

Šaltinis: Inovatyvus finansavimas tarptautinio vystymosi srityje, JuditKiss, HAS RCERS, Pasaulio ekonomikos institutas

finansų srautus. Net nereikšmingi tarptautinės finansų sistemos pakeitimai duotų didžiulės naudos šalims paramos gavėjoms. Nors ES imasi tam tikrų priemonių, tačiau apskritai kova su mokesčių vengimu ir tarptautinių bendrovių veiklos skaidrumo didinimu yra gana vangė.

Privatūs šaltiniai – tiesioginės užsienio investicijos kartu su paskolomis ir OPV dotacijomis, viena vertus, gali paskatinti ekonomikos augimą, bet, kita vertus, prastai valdomi privatūs finansų srautai, nepaisantys socialinės ir aplinkosauginės raidos aspektų, gali padaryti daugiau žalos, nei duoti naudos. Šiuo metu tarptautinei bendruomenei vis labiau pasikliaunant privačiais ištekliais, yra itin svarbu sukurti reikiamus daugiašalius saugiklius. Tokie saugikliai padėtų užtikrinti privačių lėšų panaudojimą kiekvienoje šalyje, taip pat ir pasaulio Pietų šalyse, bei sukurti tinkamą privačių investicijų reguliavimo mechanizmą, kuris sustiprintų investuotojų veiklos atsakomybę, skaidrumą ir atsakomybę.

Be to, nors ES valstybės narės jau prieš dešimt metų įsipareigojo skirti vystymuisi 0,7 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP), Oficiali parama vystymuisi (OPV) iki šiol tesiekia pusę numatytų viešųjų lėšų. Oficiali parama vystymuisi yra nepaprastai svarbi kovojant su skurdu ir užtikrinant tvarų vystymąsi. Todėl ES valstybių vyriausybės Adis Abebos konferencijoje turėtų iš naujo nustatyti ambicin-

gus ir teisiškai saistančius OPV rodiklius bei numatyti jų įgyvendinimo darbotvarkę. Norint spręsti užsienio skolos krizę besivystančiose šalyse, reikia priimti valstybės skolos restruktūrizavimo teisės aktus ir įgyvendinti skolų tvarumo struktūros reformą.

Koks sudėtingas yra vystymosi finansavimo klausimas, ypač kai lėšos pritraukiamos ir iš viešų, ir iš privačių šaltinių, parodo Vystymosi finansavimo institucijų² (VFI) pavyzdys. Šios institucijos priklauso turtingiausioms šalims donorėms. Per pastaruosius tryliką metų VFI institucijų administruojamos lėšos išaugo dvidešimt kartų: nuo 5 milijardų JAV dolerių 2002 metais iki planuojamų 100 milijardų 2015 metais, o tai sudarys du trečdalius visos registruotos OPV. Šiandien per 50 proc. viešųjų lėšų iš šių institucijų plaukia į privatųjį sektorių, daugiausia komercinius bankus. Čia ir baigiasi vystymosi lėšų panaudojimo skaidrumas, kaip ir klimatui draugiškų sprendimų bei žmogaus teisių užtikrinimas. Be to, apie pusę VFI valdomų lėšų atitenka Tarptautinio ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) šalyse, dalis jų ir lengvatinio apmokestinimo (ofšoro) valstybėse, esančioms bendrovėms.

SISTEMINIAI POKYČIAI IR NEFINANSINĖS PRIEMONĖS

Tam, kad darniam vystymuisi skirtos lėšos būtų panaudotos veiksmingai, svarbus sisteminis klausimų sprendimas, įskaitant prekybą, technologijas, inovacijas ir kompetencijų stiprinimą, stebėseną, atskaitomybę bei duomenų rinkimą. Prie šio sąrašo reikėtų pridėti ir gerą valdymą, lyčių lygybės klausimų įtraukimą į vystymosi politiką,

Nors ES valstybės narės jau prieš dešimt metų įsipareigojo skirti vystymuisi 0,7 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų, oficiali parama vystymuisi iki šiol tesiekia pusę numatytų viešųjų lėšų.

²VFI finansuoja didesnės rizikos paskolų teikimą, dalies kapitalo akcijų įsigijimą, rizikos garantijos priemones privataus sektoriaus subjektams besivystančiose šalyse.

tarptautinio bendradarbiavimo mokesčių srityje stiprinimą, regioninio bendradarbiavimo skatinimą bei kovą su korupcija. Taip pat nepaprastai svarbus yra tarptautinės finansų organizacijos restruktūrizavimo klausimas. Jau Monterėjaus konsensusu raginta pertvarkyti tarptautines finansų institucijas, ypač Tarptautinį valiutos fondą ir Pasaulio banką, kad jų valdybose atsirastų daugiau atstovų iš šalių partnerių, ypač iš mažiausiai išsivysčiusių valstybių. Šalims partnerėms nepakankamai atstovaujama priimant finansavimo sprendimus ir EBPO. Šį klausimą galima būtų išspręsti įsteigiant Pasaulinę ekonominio koordinavimo tarybą Jungtinėse Tautose tam, kad sprendimai dėl finansavimo būtų priimami dalyvaujant šalių, kurios tiesiogiai patirs tų sprendimų poveikį, atstovams.

Ne mažiau svarbus yra ir politikos suderinamumas (darniam) vystymuisi (PSV). Politikos suderinamumas vystymuisi reiškia, kad visos politikos sritys, darančios įtaką kitoms šalims, pavyzdžiui, prekyba, migracija ar žemės ūkis, turėtų tarnauti darnaus vystymosi tikslams. Todėl Darbotvarkėje po 2015 metų svarbu sukurti poveikio vertinimo ir viešosios bei privačiosios politikos nesuderinimo kompensavimo mechanizmus.

Prekybos srityje ES iš esmės siūlo priemones susijusias su prekybos politikos ir praktikos reforma³. Tačiau tarptautinės politikos sandara nepajėgi reguliuoti Pasaulinės vertės grandinės veikimą. Dėl dvišalių ar daugiašalių prekybos susitarimų bei laisvosios prekybos sutarčių valstybių vyriausybės dažnai negali ginti visuomenės intereso nuo investuotojų teisių. Todėl reikia sukurti privalomus žmogaus teisių apsaugos mechanizmus tarptautinėms bendrovėms ir vykdyti žmogaus teisių apsaugos vertinimą visose prekybos bei investicijų sutartyse.

Be šių priemonių, naujosios finansavimo gairės turėtų prisidėti prie sąžiningesnių kainų nustatymo, o prekybai, kurioje paisomi socialiniai ir aplinkosaugos standartai, turėtų būti teikiama pirmenybė. Vis dėlto, derybos dėl šalių atskaitomybės tikriausiai nebus sklandžios, kadangi kai kurios šalys nori atskaitomybę apriboti stebėsenos ir patikros procedūromis, o kitos pasisako už privalomas ir visapusiškas atskaitomybės priemones.

Vis labiau prie paramą gaunančių šalių vystymosi prisideda perlaidos, kurias namo siunčia dirbantys migrantai. Perlaidų apimtys jau beveik dvigubai viršija OPV. Todėl svarstoma, kaip paskatinti laikiną tarptautinę darbo migraciją ir padidinti perlaidų indėlį į pasaulinio vystymosi finansavimą.

Svarbus ir prieigos prie duomenų bei informacijos klausimas, ypač atsižvelgiant į tai, kad yra kuriami ir diegiami alternatyvūs pažangos matavimai, nesiremiantys vien BVP rodikliais – juk pastarieji rodo tik ekonominę plėtrą ir neatsižvelgia į socialinę ir aplinkosauginę raidą.

Kita sritis – tai technologijų ir žinių mainai tarp Šiaurės ir Pietų, taip pat ir tarp šalių pačiuose Pietuose. Darbotvarkė po 2015 metų turi būti grįsta pasauline partneryste, nustatanti bendrą, tačiau diferencijuotą atsakomybę, paremtą vietinėmis žiniomis ir jomis grįstomis naujovėmis.

Galiausiai, ne mažiau svarbi ir atskaitomybė – tiek vyriausybių pareiga užtikrinti šalių ir pasaulio vystymąsi, tiek ir privčiojo sektoriaus, vaidinančio vis didesnę vaidmenį šioje srityje, atskaitomybė.

Parengė TRIALOG

*Straipsnio autoriai:
Reka Balogh (HAND)
Péter Rohonyi (HAND)
Liga Rudzite (LAPAS)
Mirjam Sutrop (TRIALOG)*

³ EK Komunikatas „Visuotinė partnerystė siekiant panaikinti skurdą ir užtikrinti tvarų vystymąsi po 2015 m.“, 2015 m. vasaris: https://ec.europa.eu/europeaid/communication-global-partnership-poverty-eradication-and-sustainable-development-after-2015_en

NOVATORIŠKI FINANSAVIMO BŪDAI

Vystymosi ir ypač Oficialios paramos vystymuisi (OPV) idėjos yra pakankamai naujos. Jos buvo sukurtos JAV iškart po Antrojo pasaulinio karo, o vėliau jas perėmė kitos šalys. Nuo XX amžiaus aštuntojo dešimtmečio diskusijos apie paramos vertinimą priklausė nuo turtingųjų šalių įsipareigojimo skirti vystymuisi 0,7 proc. BNP (bendrųjų nacionalinių pajamų).

Kadangi šio įsipareigojimo dauguma donorų iki šiol neįgyvendina, XXI amžiaus pradžioje pradėjo rasti naujoviški finansavimo vystymuisi būdai. Naujieji šaltiniai yra glaudžiai susiję su pasaulio gerove, ir papildė konvencinę OPV, o svarbiausia yra stabilūs ir nuspėjami.

Čia naudojami įvairūs būdai, pradedant nuo vyriausybės mokesčių sistemos iki viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės, ir siekiama spręsti tokias viešojo gyvenimo problemas, kaip sveikata ir aplinkosauga.

NOVATORIŠKO PAVYZDŽIAI **FINANSAVIMO** **VYSTYMUISI**

Skrydžių apmokestinimas

Tikslas: rinkti nedidelį mokestį nuo skrydžių ir skirti lėšas sveikatos paslaugoms tokioms organizacijoms, kaip UNITAID (Inovacijos pasaulio sveikatos srityje) ir Pasaulio fondo kovai su AIDS, tuberkulioze ir maliarija Benine, Kamerūne, Čilėje, Konge, Prancūzijoje, Jordane, Madagaskare, Malyje, Mauricijoje, Nigeryje, Norvegijoje ir Pietų Korėjoje.

Rezultatai: Pasaulio fondui ir UNITAID skirta 1,09 mlrd. JAV dol. naujų produktų gamybai (vaikams, užsikrėtusiems AIDS), sumažintos vaistų kainos, atsirado tiesioginės galimybės įsigyti vaistus.

Raudonoji iniciatyva

Tikslas: Sukurti produktus, kurių pelno dalis skiriama daugiašaliam fondui.

Dalyviai: Įmonės, norinčios prisidėti prie vystymosi projektų.

Rezultatai: Nuo 2006 m. į Pasaulio fondą šiai iniciatyvai pervesta 161 mln. JAV dol., kuriais finansuoti projektai Ruandoje, Ganoje, Lesote, Svazilende, Pietų Afrikoje ir Zambijoje.

Skolos panaudojimas sveikatos reikalsams (Debt2Health)

Tikslas: padėti padidinti šalių-paramos gavėjų investicijas į šalies vystymą panaudojant užsienio skolas lėšas.

Dalyviai: Vokietija ir Indonezija (50 mln. EUR), Pakistanas (40 mln. EUR) ir Dramblio Kaulo Krantas (19 mln. EUR); Australija ir Indonezija (54,6 mln. EUR).

Rezultatai: kovos su tuberkulioze finansavimas.

Šaltinis. Financing the future. How international public finance should fund a global social compact to eradicate poverty. Overseas Development Institute, 2015

ATEITIES FINANSAVIMAS.

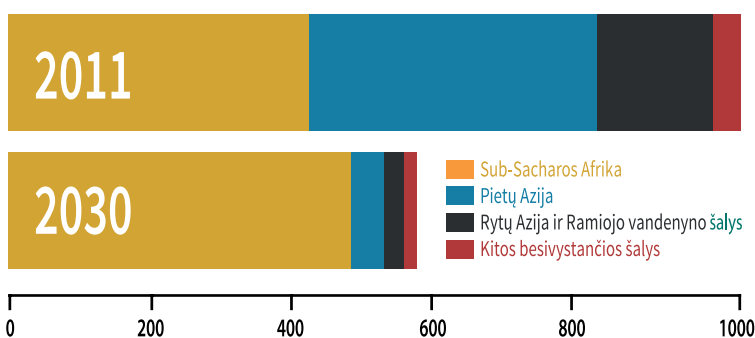
TARPTAUTNIAI VIEŠIEJI FINANSAI PASAULINIAM SUSITARIMUI PANAIKINTI SKURDĄ

Jei ir toliau veiksime taip, kaip dabar, tikrai **nepasieksime** vystymosi tikslų 2030 m.

500 mln. žmonių pajamos bus mažesnės, nei **1,25** dolerių dienai

Sub-Sacharos Afrikoje skurdas dar labiau išaugs

Žmonių, gyvenančių už skurdo ribos, skaičius (mln.)

4 mln. vaikų mirs, nesulaukę **5 m.** amžiaus

Skurdžios, nestabilios šalys dar labiau atsiliks

Tačiau galime to išvengti. Parama neišspręs visų problemų, bet jei mobilizuosime lėšas ir sumaniai jas paskirstysime, galime panaikinti skurdą pasaulyje per ateinančius 15 metų.

Mums reikia naujo pasaulinio susitarimo

Socialinė apsauga skurdžiausiems

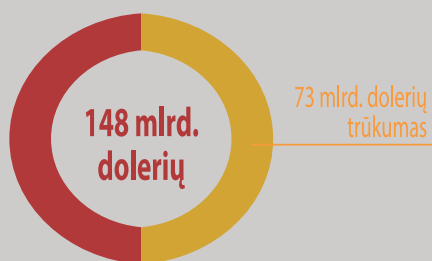

Nemokama pirminė sveikatos apsauga visiems

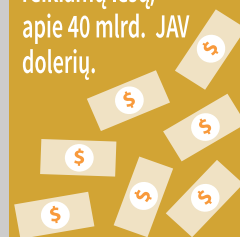
Nemokamas pradinis ir vidurinis ugdymas visiems

Kiek tai kainuos skurdžioms šalims kasmet?

Net jei jos surinks mokesčius ir pasinaudos dabartine parama, trūks 73 mlrd. dolerių.

Tačiau jei vyriausybės įgyvendins savo finansinius įsipareigojimus, surinksime dalį reikiamų lėšų, – apie 40 mlrd. JAV dolerių.

Privalome tai padaryti, todėl Adis Abebos viršūnių susitikime dėl finansavimo vystymuisi turi būti:

- 1 Sukurtas ar išplėstas globalus finansavimas sveikatai, švietimui humanitarinės krizės ištiktose šalyse, ir socialinei apsaugai.
- 2 Skirti 50 proc. užsienio paramos lėšų skurdžiausioms šalims, kurioms tokia pagalba yra būtiniausia.
- 3 Įpareigoti turtingas šalis skirti paramai 0,7 proc. nacionalinių pajamų.
- 4 Įtraukti naujas išsivysčiusias šalis į donorų sistemą.
- 5 Išplėtoti sumanesnius, lankstesnius ir ilgalaikius paramos teikimo būdus.

Ataskaitą galite rasti čia:

odi.org/financing-future

#FtF2015

Šaltinis. Financing the future. How international public finance should fund a global social compact to eradicate poverty. Overseas Development Institute, 2015

ZAKAT VAIDMUO HUMANI-TARINĖJE PAGALBOJE

Zakat – musulmonų prievolė kasmet skirti 2.5 proc. sukaupto turto labdarai – yra viena svarbiausių socialinio finansavimo priemonių islamo šalyse. Jos tikslas yra mažinti nelygybę ir yra plačiai naudojama musulmonų kraštuose šalies vystymuisi ir skurdo mažinimui. Duomenys, surinkti Indonezijoje, Malaizijoje, Katarė, Saudo Arabijoje ir Jemene, kuriose gyvena apie 17 proc. pasaulio musulmonų, rodo, kad vien šiose šalyse oficialios zakat institucijos kasmet surenka mažiausiai 5.7 mlrd. JAV dol.

Manoma, kad oficialių institucijų kasmet surenkamos zakat lėšos pasaulyje siekia dešimtis milijardų dolerių. Be to, atsižvelgiant į lėšas, surenkamas neoficialiais kanalais, zakat turbūt siekia šimtus milijardų dolerių. Kaip teigiama ataskaitoje „Tikėjimo aktas: humanitarinės lėšos ir zakat“, 2013 metais religinės organizacijos surinko ir išdalino nuo 420 iki 434 mln. JAV dol. tarptautinės humanitarinės pagalbos.

Šaltinis: 2015 m. ataskaita „Tikėjimo aktas: humanitarinės lėšos ir zakat“

IKI ŠIOL NEPASKELBTA APIE 4.4 MILIJARDŲ EURŲ EUROPOS PARAMOS SKURDŽIAUSIOMS ŠALIMS

Daugumos Europos donorų skaidrumo stoka stabdo skurdžiausių pasaulio šalių vystymąsi, teigiama 2015 metų apžvalgoje dėl ES paramos skaidrumo, parengtoje pilietinės visuomenės koalicijos, vadovaujamos „Publish What You Fund“ („Skelbk, ką finansuoji“). ES kartu su valstybėmis narėmis yra didžiausios donorės pasaulyje, 2014 metais suteikusias 58.2 mlrd. eurų vystymuisi. Tačiau devynios iš 16 svarbiausių ES narių-donorų ir institucijų iki šiol neskelbia išsamių duomenų laiku, todėl šalys paramos gavėjos nežino, kokio finansavimo gali tikėtis.

Apžvalga rodo, kad Tarptautinei paramos skaidrumo iniciatyvai pranešama tik apie pusę oficialių lėšų, kurias ES valstybės narės ir institucijos skiria vystymuisi. Taigi, paramos gavėjai nieko nežino apie 4.4 mlrd. eurų, kurie yra nepaskelbti. Tarp didžiausių donorų skaidriausios yra Švedija, Jungtinė Karalystė, Europos Komisija, Danija ir Nyderlandai, o Prancūzija praėjusiais metais paskelbė gerokai išsamesnę informaciją. Tačiau Vokietija ir Ispanija kartu su kitais didžiaisiais donoriais iki šiol nevykdo savo įsipareigojimų.

Šaltinis. 2015 m. ES paramos skaidrumo apžvalga.

SKELBK APIETAI, KĄ FINANSUOJI

Jei rengi duomenis, paskelbk juos.

Jei turi duomenis, naudokis jais.

Jei neturi duomenų, reikalauk jų.

2013 m. 10 labiausiai nuo paramos priklausomų šalių

**APIE 4.8 MLRD.
DOLERIŲ**

ES paramos buvo nepaskelbta

**APIE 2.8 MLRD.
DOLERIŲ**

JAV paramos buvo nepaskelbta

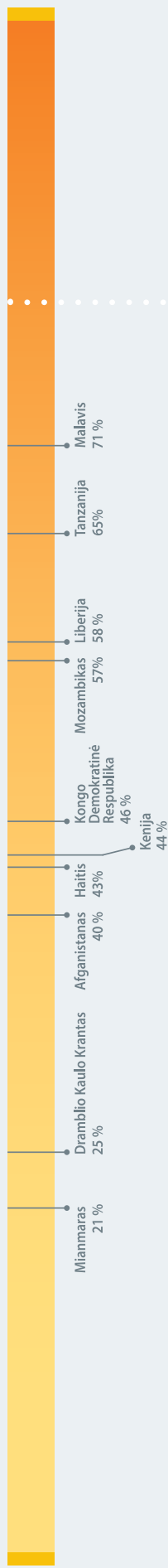
**APIE 13.4 MLRD.
DOLERIŲ**

oficialios donorų paramos buvo nepaskelbta

Jei apie skiriamas paramas lėšas nepaskelbiama laiku ir nepateikiami išsamūs duomenys, vyriausybės sudėtinga planuoti, donorams – koordinuoti, o organizacijoms – reikalausti atskaitomybės. Norint, kad parama būtų naudinga, apie ją turi būti skelbiama.

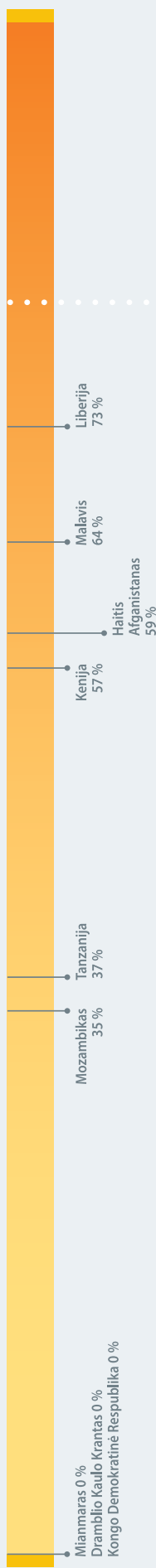
ES paramos, paskelbtos Tarptautinės paramos skaidrumo iniciatyvos svetainėje, santykis procentais, nurodytose šalyse

80 % **TIKSLIAS** ES parama – 47 % paskelbta

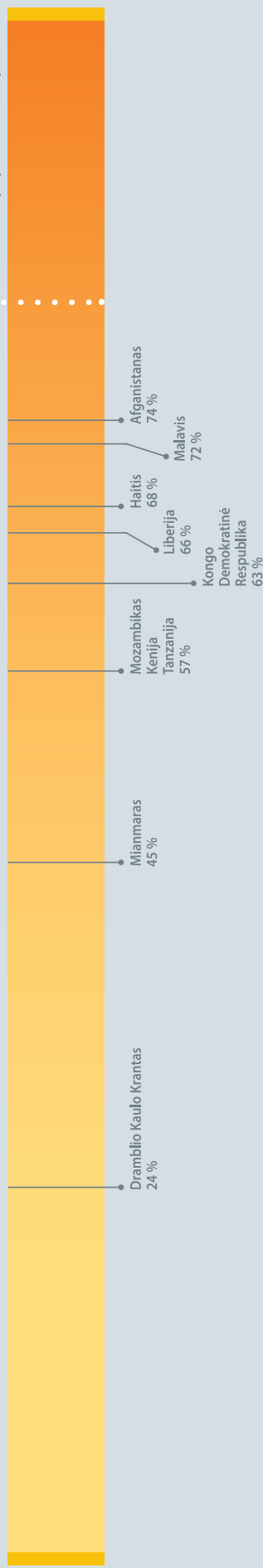
JAV paramos, paskelbtos Tarptautinės paramos skaidrumo iniciatyvos svetainėje, santykis procentais, nurodytose šalyse

JAV parama – 38 % paskelbta

Visos oficialios paramos, paskelbtos Tarptautinės paramos skaidrumo iniciatyvos svetainėje, santykis procentais, nurodytose šalyse

Visa Oficiali parama
vystymuisi – 58 % paskelbta

Šaltinis. 2015 m. ES paramos skaidrumo apžvalga
www.roadto2015.org